

bre velar en certs dialectes iranís, el mot hauria estat llatinitzat en *RAUPOSA, d'on *rabosa/raposa*, amb una dissimilació paral·lela a la d'AUGUSTUM > *agost*, AUCTORICAT > *atorga*, manlleu que s'hauria produït en el Baix Imperi Romà, amb la moda bàrbara de portar pells, i hauria arribat a Espanya portat pel comerç o bé pels gots; mentre que el mateix mot sàrmata hauria passat al magiar *ravasz* 'astut' i finès *repo* 'guineu', esc *rejř* 'guineu' (altrament tesi no acceptada pels ugro-finistes, veg també Mayrhofer, o c III, 116)

Però no es pot acceptar que aquest mot oriental només aparegués a l'extrem Sud-Oest de la Romània, ni hi ha notícies concretes de tal comerç de pells; per més que jo mateix hagi assenyalat altres casos d'aportacions irànies, no sense alguna relació semàntica, però és per a zones més nòrdiques i centrals dins la Romània (veg VANOVA, GARNATXA)

DERIV *Rabós, raboset* [Ss xv, xvii, DAg] *Rabosada* + *Rabosejar* 'no acabar d'anar-se'n' val (fig. «li *rabosada* la febra», Valor-Giner, 1950-5). *Rabosenc Raboser* 'astut' val: MGadea (T. del Xè I, 381) ho aplica a la gent del Princ (per «tacans y *rabosers* en los tractes y contractes», T. del Xè I, 381) *Rabosí* tort. 'astut' («aquell sí que és *řabuzi*!» L'Ametlla de Mar, 1935. *Rabosera* f «cau de raboses, lloc ple de fum», adj '(cosa) que *raboseja*' val (Valor-Giner, 1950-5) *Raboseria Rabosó Rabosot*

1 On em contaven el «Cuento la *raboséta*»: «--- Kikiriki, qué fas astí? —A 'n é la *raboseta*? —De thága la mateta ---».

Rabotada, V. *rabada* (RABASSA) *Rabots*, V. *rapa* *Rabot*, V. *ribot*

RABULA, 'picaplet', pres del ll. *rabilla* id. □ 1^a 33 doc. 1472 (JnEsteve, DAg).

Rabut, V. *rabada* (RABASSA) *Rac, raca* 'xerrac', *racar* 'aclamar les ovelles' (BDC XIX, 198), *racarrac, racarreg*. onomatopèies. I amb l'altre vocalisme: «No s'ou lo pic dels llenyataires / lo *rac* de la granota, / lo *ric* dels grills cadells» Verdagner (*Jovenívoles*, 216); subst. «els *rics*» eiv. 'grills' (Macabich, AlcM); *ric-ric, ric-ricar, ric-rac, ric-raquejar, rigo-rago, ricadejar*; i anàlogament *rim-ram* etc.; *riquet Ringo-rango* [Aversó, *Torc*, 1244 2]; *ringo-ringo; rum-rum, rum-rumejar Raca* 'interès', 'petit profit', V. *reacar Raca* d'ànchora, més aviat és *raça*, millor *rassa*, V. *raça*

RACA, 'anella de ferro nàutica', del fr. *racque* id, i aquest de l'esc ant *rakki* 'l'anella mitjançant la qual es mouen les vergues entorn dels arbres de la nau'. □ 1ª doc : 1868, SLitCosta Veg DCEC/DECH (RACAMENTO). No és inversemblant que això es vagi aplicar també a la bloca o anella que permetia embraçar els BROQUERS (dits també *rodelles*) amb variants *bracerola* o *escuts de raca*: en un doc. de 1341: «negú no gòs portar dins --- Tortosa --- cuyraces, buch --- azberch --- cervellera, scut de *racha* ni *bracerola* ni *broquer*» (BABL XI, 414) (a tort interpretat

com *ratxa* per AlcM, però *cha* no pot tenir aquest valor a Tortosa i en tal data)

DERIV *Racament*, del fr. antic *racquement*

RAÇA, a penes pot quedar cap dubte que és forma mig sàvia, provinent del ll *ratio*, -onis, 'càlcul, compte', en el sentit ja clàssic de 'mena, índole, modalitat'; si bé no és tan segur si el cat. el prengué directament, o bé d'Itàlia o Occitània, terres on apareix primer que enlloc, s'han demostrat falses les altres etimologies o difícilment sostenibles (en tot cas no hi ha cap relació amb el cast. antic *raça* 'defecte en una tela', 'culpa', que prové d'un ll vg *RADIA 'ratllat') □ 1ª doc : c. 1400.

15 «Qui ha / falcó, ocell o ca de bona *rassa*, / que tinga prop, amant bé, lur senyor», *Cançoner de Saragossa* (DAg), «E si l ben fer - del món no poden raure, / dien ne mal - tant, que lo bé desfaça / bondat, virtut, - han perduda sa *raça*, / cossos humans - han molt disminuït: / Déu és per nós - mal honrat e servit, / e ja la mort - pus estret nos abraça», Ausiàs (xxvi, 5a), «Tot lo pensar / qual elles tenen / quant marit prenen, / és sia noble / —sehent ni moble / si s vol no tunga—, / solament vinga de gran linatge / --- / no se n'esglayen / --- / solament sia / d'antiga *raça*: / senyor en plaça / és llur delit», JRoig (*Spill*, 503); «Donzella té l viure posat en tal trassa / que nunca s desvia un punt del marit; / y, no tenint pràctica de gens mala *rassa* / --- / podeu vós dar límits al seu appetit», *Viudes i Donzelles*, v. 404. Per a *raça* o *casta* de cavall en una manescalia del S. xv, veg vol. II, 622b37.

En la major part de les llengües és un mot ben tardà: en francès no apareix abans del 1500 (cf. Wartburg, *RLr* xxiv, 286-7); en anglès en el S. xvi; en alemany des de 1727; en castellà a penes es troba abans dels anys 1580, fora d'un cas isolat de 1438 en Mtz de Toledo, escr. de cultura catalana, que havia viscut llargament a València; per bé que alguns l'han confós amb cast. ant. *raça* 'defecte o esclerissament en el drap', 'defecte o culpa' (ll vg. *RADIA), amb el qual naturalment no té res a veure (la idea de derivar d'aquí el mot internacional és una extravagància de GdDiego, de la qual no féu cas ningú fora d'AlcM, i que per tant no em calgué impugnar); altrament veg el meu estudi de 1951-6, DCEC/DECH IV, 800-02. Sí que és ben antic, en canvi, en l'it. *razza* i l'oc. ant *rassa* Com posa de relleu Angelico Prati (*L'It Dial* xv, 182-3), *capitano di franca razza* 'de caràcter franc' apareix en el S. xiv (Pucci), i ja un poc abans, en un poema de c. 1300, es llegeix «un destrier di grande *razzo*». Forma verament reveladora, per la -o, i assegurada per la rima amb *Durazzo* Des de llavors l'it. *razza* és molt freqüent.

Però encara en tenim dades més antigues en llengua d'oc. Aquí es troba sovint *rassa* en textos en prosa medieval; un d'ells, p. ex., de c. 1240, dels Arxius de Narbona L'acc. corrent en occità era 'lliga, confabulació', 'manegaments, conxorxa'; però també apareixen els versos «*rassa* vilana, tafura, / plena d'enjan